

Suuri valiokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan laajuisten energiainfrastruktuurien suuntaviivoista (TEN-E), asetuksien (EU) 2019/942, (EU) 2019/943 ja (EU) 2024/1789 muuttamisesta ja asetuksen (EU) 2022/869 kumoamisesta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi uusiutuvan energian tuotannon ja energiainfrastruktuurihankkeiden lupamenettelyiden nopeuttamisesta

Valtioneuvostolle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskuntaan on saanut valtioneuvoston kirjelmä komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan laajuisten energiainfrastruktuurien suuntaviivoista (TEN-E), asetuksien (EU) 2019/942, (EU) 2019/943 ja (EU) 2024/1789 muuttamisesta ja asetuksen (EU) 2022/869 kumoamisesta (U 15/2026 vp).

Eduskuntaan on saapunut valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi uusiutuvan energian tuotannon ja energiainfrastruktuurihankkeiden lupamenettelyiden nopeuttamisesta (U 16/2026 vp).

Lausunnot

Asiasta U 15/2026 vp on annettu seuraavat lausunnot:

- ympäristövaliokunta YmVL 12/2026 vp
- talousvaliokunta TaVL 9/2026 vp

Asiasta U 16/2026 vp on annettu seuraavat lausunnot:

- ympäristövaliokunta YmVL 11/2026 vp
- talousvaliokunta TaVL 10/2026 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Maria Kekki, työ- ja elinkeinoministeriö
- erityisasiantuntija Suvi Borgström, ympäristöministeriö

Valiokunnan lausunto SuVL 3/2026 vp

- lainsäädäntöjohtaja Johanna Korpi, ympäristöministeriö
- asiantuntija Pinja Laitinen, ympäristöministeriö
- johtava asiantuntija Ina Lehto, Energiateollisuus ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- WWF Suomi

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Euroopan komissio antoi 10.12.2025 Euroopan verkkopaketiksi kutsutun ehdotuskokonaisuuden, jonka tavoitteena on vahvistaa EU-tasolla energiainfrastruktuuria, poistaa rakenteellisia pullonkauloja ja nopeuttaa hankkeiden toteuttamista. Kokonaisuus sisältää komission tiedonannon verkkopaketista, asetusehdotuksen Euroopan laajuisten energiainfrastruktuurien suuntaviivoista (TEN-E) sekä direktiiviehdotuksen uusiutuvan energian tuotannon ja energiainfrastruktuurihankkeiden lupamenettelyiden nopeuttamisesta.

Ehdotus asetukseksi Euroopan laajuisten energiainfrastruktuurien suuntaviivoista (U 15/2026 vp)

Asetusehdotuksella pyritään erityisesti mahdollistamaan energiamurroksen ja ilmastotavoitteiden saavuttamisen kannalta välttämättömien unionin sisällä ja naapurimaiden kanssa toteutettavien rajat ylittävien hankkeiden ja investointien yksilöinti, sekä parantamaan infrastruktuurien suunnittelua energijärjestelmän integrointia ja merellä sijaitsevia sähköverkkoja varten. Lisäksi sillä pyritään edelleen lyhentämään PCI (Projects of Common Interest)-hankkeiden lupamenettelyjä, jotta vältetään viivästykset hankkeissa, joilla helpotetaan energiakäännettä ja varmistamaan kustannustenjakovälineiden ja sääntelykannustimien asianmukainen käyttö.

Merkittävimpiä uudistuksia ovat energiainfrastruktuurin turvallisuuden ja resilienssin parantamisen lisääminen asetuksen piiriin. Kyse voisi olla laitteista tai asennuksista, jotka on erityisesti suunniteltu suojaamaan ja vahvistamaan kriittisiä verkkoelementtejä, jotka ovat fyysisesti suoraan kytkettyinä näihin verkkoelementteihin tai ovat välttämättömiä järjestelmän turvallisen, varman ja tehokkaan toiminnan kannalta. Muut hankekattegriat säilyisivät ennallaan; sähkö ja älyverkot, vety, elektrolyysit, hiilidioksidin kuljetus ja merituulivoimahankkeet. Älykaasuverkko-hankekattegoria poistettaisiin.

Ehdotettu TEN-E - asetuksen uudistus päivittäisi EU:n energiainfrastruktuurin suunnittelua, lupamenettelyjä, turvallisuutta ja rahoitusta koskevat säännöt vastaamaan kasvavia sähkö- ja vetyverkkotarpeita sekä uusia turvallisuus- ja digitalisaatiovaatimuksia. Asetuksen määritelmiä päivitetäisiin vastaamaan EU:n uutta vety- ja kaasulainsäädäntöä. Sähköverkoille otettaisiin käyttöön "non wire solutions" käsite verkon kehittämisen kustannustehokkaiden vaihtoehtojen arvioimiseksi.

Valiokunnan lausunto SuVL 3/2026 vp

Sähkö- ja vetyinfrastruktuurin suunnittelu EU:ssa perustuu siirtoverkonhaltijoiden yhteistyötahojen (ENTSO-E, ENTSO-G ja ENNOH) laatimiin 10-vuotisiin verkkosuunnitelmiin (Ten Year Network Development Plan – TYNDP). PCI-hankkeiksi voidaan valita hankkeita vain näistä TYNDP-suunnitelmista. Komissio ehdottaa nyt, että se laatisi oman skenaarionsa EU:n energiainfratarpeista ja tekisi tätä suunnittelua EU:n politiikkatavoitteiden pohjalta, osaksi TYNDP:iä.

EU:n yhteisen edun hankkeiden (PCI) arviointia ja hankelintojen valmistelua yksinkertaistettaisiin erityisesti edistyneiden hankkeiden osalta. Kolmansien maiden hankkeiden arviointia täsmennettäisiin ja Energiayhteisö-maiden hyödyt huomioitaisiin aiempaa laajemmin. Lisäksi projektien seuranta vahvistuisi, erityisesti fyysisen ja kyberturvallisuuden osalta.

Ehdotuksen III luku koskee lupamenettelyitä ja yleisön osallistumista. Lupamenettelyitä selkeytettäisiin ja nopeutettaisiin, mukaan lukien niiden digitalisointi ja selkeämpi vaiheistus. Lupamenettelylle asetettaisiin määräaikoja (24 ja 18 kuukautta koskien lupamenettelyn eri vaiheita). Lupahakemukset katsottaisiin hyväksytyiksi, jos hakemuksia ei ole käsitelty kyseisissä aikarajoissa. Tämä hiljainen hyväksyntä ei koskisi ympäristöllisiä päätöksiä eikä tilannetta, jossa kansallisessa oikeusjärjestelmässä ei ole käytössä hiljaisen hyväksynnän periaatetta. Sähköhankkeille annettaisiin automaattinen “erittäin tärkeän yleisen edun” asema, mikä voi nopeuttaa lupamenettelyitä. Lisäksi rajat ylittävää viranomaisyhteistyötä vahvistettaisiin. Jokaisen jäsenvaltion olisi varmistettava, että yksi kansallinen toimivaltainen viranomainen toimisi muun muassa lupamenettelyn yhteyspisteviranomaisena.

Ehdotuksen mukaan asetuksen liitteen II eri kategorioihin kuuluviin hankkeisiin sovellettaisiin erilaisia säännöksiä koskien tiettyjä lupamenettelyitä. Liitteen II 1 kohdan mukaisten infrastruktuurihankkeiden (koskevat sähköhankkeita) osalta jäsenvaltioiden tulee katsoa hankkeiden olevan erittäin tärkeän yleisen edun mukaisia ja palvelevan kansallista terveyttä ja turvallisuutta arvioitaessa luonto- ja lintudirektiivien sekä vesiputedirektiivin poikkeamisedellytyksiä. Lisäksi ne kyseiseen kategoriaan kuuluvat hankkeet, jotka kuuluvat kansalliseen kehittämissuunnitelmaan voitaisiin tietyin edellytyksin vapauttaa YVA-direktiivin mukaisesta ympäristövaikutusten arviointimenettelystä sekä luontodirektiivin mukaisesta Natura-arvioinnista. Näitä hankkeita koskisi myös mahdollisuus korvata lintu- ja luontodirektiivin mukaisesti suojeluille lajeille aiheutunut haitta, jota ei voida välttää. Korvaaminen olisi mahdollista toteuttaa myös suorittamalla rahallinen korvaus.

Asetusehdotuksen liitteen II 2, 3 ja 4 mukaisten hankkeiden osalta jäsenvaltiot voisivat katsoa hankkeet erittäin tärkeän yleisen edun mukaisiksi luonto- ja lintudirektiivien sekä vesiputedirektiivin mukaisissa poikkeamismenettelyissä. Näiden hankkeiden osalta korvaavien toimenpiteiden toteuttaminen Natura -verkoston yhtenäisyydelle tai luonnonarvoille aiheutuvien heikennysten korvaamiseksi voitaisiin suorittaa samanaikaisesti hankkeen toteutuksen kanssa. Tämä on poikkeus pääsäännöstä, jonka mukaan korvaavat toimenpiteet on suoritettava ennakolta.

Energiainfrastruktuurisuunnittelua tehostetaan ja komissio ehdottaa itselleen valtuuksia laatia yhteisen EU-tasoisien skenaarion verkkojen pitkän aikavälin suunnitteluun. Siirtoverkonhaltijoiden Euroopan kattojärjestöt, sähkön osalta ENTSO-E ja vedyn osalta ENNOH, velvoitettaisiin tunnistamaan sähkö ja vetyverkon infrastruktuuritarpeet yhtenäisellä

Valiokunnan lausunto SuVL 3/2026 vp

menetelmällä. Jos verkon kehittämissuunnitelmat eivät kattaisi tarpeita, komissio voisi käynnistää “needs matching” prosessin ratkaisujen löytämiseksi.

Rajat ylittävän kustannustenjaon periaatteita täsmennettäisiin ja EU:n energiavirastojen ACER-järjestölle annettaisiin uusia tehtäviä. Verkkojen Eurooppa -rahoitusvälineen CEF:n rahoituksen kriteerejä täsmennettäisiin erityisesti hankkeille, jotka eivät kuulu kansallisten sääntelyviranomaisten toimivaltaan.

Direktiiviehdotus uusiutuvan energian tuotannon ja energiainfrastruktuurihankkeiden lupamenettelyiden nopeuttamisesta (U 16/2026 vp)

Ehdotus koskee uusiutuvan energian direktiivin, sähkö-markkinadirektiivin ja kaasumarkkinadirektiivin muuttamista.

Uusiutuvan energian direktiivin osalta muutokset koskevat mm. uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueita, lupamenettelyn organisointia, uusiutuvan energian hankkeiden päivittämistä ja aurinkoenergialaitteiden asentamista sekä verkkoon liittämisen ilmoitusmenettelyä. Ehdotuksessa laajennettaisiin erittäin tärkeitä yleisen edun hankekategorioita. Lisäksi lisättäisiin artikkelit erillisiä energiavarastoja, latausasemia ja uusiutuvan energian laitosten hybridisaatiota koskeville lupamenettelyille.

Sähkömarkkinadirektiiviä muutettaisiin mm. lupamenettelyjä koskevan artiklan osalta siten, että artikla koskisi nykyisen säädöksen mukaisen uuden sähköntuotantokapasiteetin rakentamisen lupamenettelyn lisäksi myös sähkönsiirto- ja jakelujärjestelmien infrastruktuurin sekä mahdollisia rakentamisen ja käytön lupamenettelyitä. Uusilla artikloilla täsmennettäisiin vaihtoehtoisten tyydyttävien ratkaisujen arviointia, korvaavien toimenpiteiden soveltamista koskevia vaatimuksia sekä verkon kehittämistä ja investointipäätöksiä.

Kaasumarkkinadirektiivin osalta ehdotuksella täydennettäisiin maakaasun käsittelylaitosten, vedyntuotantolaitosten ja vetyjärjestelmäinfrastruktuurin lupamenettelyitä koskevaa artiklaa mm. määräaikoja koskien. Lupahakemusten käsittelyyn olisi myös oltava käytössä digitaaliset alustat.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvoston kanta ehdotuksiin on kuvattu U-kirjelmissä U 15/2026 vp ja U 16/2026 vp.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

(1) Euroopan komissio antoi 10.12.2025 Euroopan verkkopaketti kutsutun ehdotuskokonaisuuden, jonka tavoitteena on vahvistaa EU-tasolla energiainfrastruktuuria, poistaa rakenteellisia pullonkauloja ja nopeuttaa hankkeiden toteuttamista. Kokonaisuus sisältää komission tiedonannon verkkopaketista, asetusehdotuksen Euroopan laajuisten energiainfrastruktuurien suuntaviivoista (TEN-E) sekä direktiiviehdotuksen uusiutuvan energian tuotannon ja energiainfrastruktuurihankkeiden lupamenettelyiden nopeuttamisesta.

Valiokunnan lausunto SuVL 3/2026 vp

(2) Suuri valiokunta kiinnittää valtioneuvoston huomiota talousvaliokunnan ja ympäristövaliokunnan lausuntoihin Euroopan laajuisten energiainfrastruktuurien suuntaviivoista (TaVL 9/2026 vp ja YmVL 12/2026 vp) ja energian tuotannon ja energiainfrastruktuurihankkeiden lupamenettelyiden nopeuttamisesta (YMVL 11/2026 vp ja TaVL 10/2026 vp) ja esittää niiden pohjalta seuraavia kokoavia huomioita.

(3) Suuri valiokunta pitää valtioneuvoston tavoin Euroopan verkkopakettia yleisellä tasolla tervetulleena aloitteena. Jäsenmaiden välisten energiayhteyksien kehittäminen ja uusiutuvan energian tuotannon vahvistaminen on hyvin olennaista EU:n puhtaan siirtymän, kilpailukyvyn ja turvallisuuden näkökulmasta. Ehdotuksia on kuitenkin tarpeen vielä tietyiltä osin neuvotteluiden kuluessa muokata ja täsmentää, kuten valtioneuvostokin toteaa.

(4) Molemmat säädösehdotukset sisältävät lupamenettelyiden nopeuttamiseen tähtäviä muutoksia. Suuri valiokunta suhtautuu myönteisesti tavoitteeseen sujuvoittaa lupamenettelyitä. Tavoitteena tulee lisäksi olla johdonmukainen sääntelykokonaisuus. On tärkeää varmistaa, ettei sääntely-ympäristö entisestään pirstaloitu ja muutu vaikeammin ennakoitavaksi. Lupamenettelyjä koskevissa muutoksissa on varmistettava vakaa ja ennustettava toimintaympäristö uuden teknologian investoinneille. Suuri valiokunta korostaa myös, että sääntelyn tulee jättää jäsenvaltioille riittävästi liikkumavaraa lupamenettelyjen kehittämiseen. Suomessa on tehty pitkäjänteistä työtä lupamenettelyjen sujuvoittamiseksi, eikä joustamattoman sääntelyn tulisi aiheuttaa tarvetta tarpeettomasti muuttaa sääntelyä. Joustamaton sääntely voi myös lisätä hallinnollista taakkaa ja kustannuksia.

(5) Ehdotukset sisältävät tietyissä tilanteissa poikkeuksia tarpeeseen tehdä ympäristövaikutusten arviointi tai luontodirektiivin mukainen Natura-arviointi. Ehdotukset sisältävät samoin uutta sääntelyä liittyen luonto- ja lintudirektiivin poikkeamisedellytyksiin. Suuri valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan siinä, että lupamenettelyitä koskevassa sääntelyssä tulisi varmistaa ympäristön- ja luonnonsuojelun korkea taso ja johdonmukaisuus suhteessa unionin muihin ympäristötoimiin ja ympäristötavoitteisiin. Valtioneuvoston tavoin se näkee tarpeellisena selkeyttää luonto- ja lintudirektiivin vaatimusten huomioimista sekä TEN-E-asetuksen että uusiutuvan energian direktiivin soveltamisalaan kuuluvissa hankkeissa.

(6) Molempiin ehdotuksiin sisältyy lupamenettelyiden osalta tietyissä tapauksissa niin sanottu hiljaisen hyväksynnän periaate. Lupahakemukset katsottaisiin hyväksytyiksi, jos hakemuksia ei olisi käsitelty säädetyissä aikarajoissa. Valtioneuvosto toteaa, että jatkovalmisteluissa hiljaiseen hyväksyntään tulee kiinnittää huomiota perustuslain näkökulmasta. Valtioneuvosto katsoo, että ensisijaisesti hiljainen hyväksyntä olisi pyrittävä poistamaan ehdotuksesta tai tavoiteltava muotoa, jossa jäsenvaltiot voivat itse päättää sen käyttönotosta. Suuri valiokunta pitää kantaa perusteltuna. Samalla suuri valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että ehdotuksen mukaan hiljainen menettely ei koskisi ympäristöllisiä päätöksiä eikä tilanteita, jossa kansallisessa oikeusjärjestelmässä ei ole käytössä hiljaisen hyväksynnän periaatetta. Siten ehdotus ei nyky muodossaan aiheuttaisi muutoksia Suomessa.

Valiokunnan lausunto SuVL 3/2026 vp

Ehdotus asetukseksi Euroopan laajusten energiainfrastruktuurien suuntaviivoista (U 15/2026 vp)

(7) Suuri valiokunta suhtautuu myönteisesti komission tavoitteeseen vahvistaa EU-tason energiainfrastruktuuria ja poistaa pullonkauloja, jotka hidastavat rajat ylittävien yhteyksien vahvistamista jäsenvaltioiden välillä. Hyvin toimivat ja riittävät energiaverkot ovat välttämättömiä EU:n kilpailukyvyn, energiaturvallisuuden ja resilienssin kannalta.

(8) Suuri valiokunta suhtautuu kuitenkin erikoisvaliokuntien tavoin varauksellisesti komission toimivallan lisäämiseen EU:n laajusten energiaverkkojen kehittämisessä. Suuri valiokunta korostaa valtioneuvoston tavoin, että jäsenvaltioilla tulee olla valta päättää sen alueelle tulevista energiainfrastruktuureista ja erityisesti rajat ylittävistä yhteyksistä. Valiokunta pitää tärkeänä, että jakeluverkon kehittämissuunnitelmat säilyvät jatkossakin kansallisina, strategisina ja joustavina suunnitelmina, jotka heijastavat paikallisia erityispiirteitä.

(9) Komissio ehdottaa, että 25 prosenttia pullonkaulatuloista varattaisiin verkon kehittämiseen. Suuri valiokunta suhtautuu säännökseen ehdotetussa muodossaan talousvaliokunnan tavoin kriittisesti, vaikka tavoite kohdistaa pullonkaulatuloja nykyistä enemmän rajasiirtokapasiteettia lisääviin tai ylläpitäviin infrastruktuuri-investointeihin on sinänsä kannatettava. Suuri valiokunta katsoo, että pullonkaulatulot tulisi kohdistaa siirtoyhteyksien vahvistamiseen ensisijaisesti niillä alueilla, joilla tulot ovat syntyneet. Pullonkaulatulojen kertyminen osoittaa, että siirtoverkon kapasiteetti ei vastaa alueiden tuotannon ja kulutuksen tarpeita ja käytännössä suurimmat pullonkaulatulot syntyvät usein juuri niillä alueilla, joilla myös investointitarpeet ovat suurimmat.

(10) Asetusehdotuksen mukaan jäsenvaltio tulisi osapuoleksi rajat ylittävän kustannustenjaon valmisteluun, jos vähintään 10 % hankkeen arvioituista hyödyistä kohdistuu kyseiseen jäsenvaltioon. Suuri valiokunta suhtautuu ehdotukseen valtioneuvoston ja talousvaliokunnan tavoin varauksellisesti ja katsoo, että selkein lähtökohta olisi, että kustannukset jaetaan niiden maiden kesken, joihin hanke suoraan kytkeytyy. Ehdotus voisi nykymuodossaan johtaa pakolliseen yhteisrahoitukseen hankkeille, joita ei nähdä kansallisesti prioriteetteina.

(11) Asetusehdotuksella ei arvioida olevan suoria taloudellisia vaikutuksia. Asetusehdotuksen mukaisesti asetetaan kuitenkin ne kriteerit ja prosessit, joilla hankkeet voivat saada rahoitusta Verkkojen Eurooppa -rahoitusvälineestä (CEF-rahoitusväline). CEF:ssä energiahankkeisiin on ehdotettu varattavaksi lähes 30 miljardia euroa EU:n rahoituskehyksessä 2028-2034. Suuri valiokunta pitää erikoisvaliokuntien tavoin tärkeänä tavoitteena sitä, että CEF-rahoituksella ei tuettaisi jäsenvaltioiden sisäisiä energiainfrastruktuuri-investointeja, vaan maiden sisäisten sähköverkkojen riittävä kehittäminen on varmistettava kansallisin toimin.

Direktiiviehdotus uusiutuvan energian tuotannon ja energiainfrastruktuurihankkeiden lupamenettelyiden nopeuttamisesta (U 16/2026 vp)

(12) Ehdotuksella muutettaisiin uusiutuvan energian direktiiviä, sähkömarkkinadirektiiviä ja kaasumarkkinadirektiiviä uusiutuvan energian tuotannon ja energiainfrastruktuurihankkeiden lupamenettelyiden nopeuttamiseksi. Ehdotus sisältää hyvin monentyppisiä ehdotuksia koskien

Valiokunnan lausunto SuVL 3/2026 vp

muun muassa lupamenettelyiden digitaalista portaalia; menettelyiden määräaikoja ja niin sanottua hiljaista menettelyä; YVA-menettelyn tarpeen arvioinnista ja YVA-menettelystä vapauttamista tietyissä tapauksissa tuulivoimalaitoksen kapasiteetin nostossa; tiettyjen pienien hankkeiden vapauttamista lupamenettelyistä sekä luonto- ja lintudirektiivejä koskevien poikkeuslupa- ja arviointimenettelyiden kevennystä.

(13) Valiokunta katsoo ympäristövaliokunnan tavoin, että ehdotuksella on positiivisia ilmastovaikutuksia siltä osin, kun se nopeuttaa uusiutuvan energian tuotantohankkeiden toteutumista. Suuri valiokunta pitää valitettavana, että ehdotuksesta puuttuu vaikutusten arviointi. Valtioneuvosto toteaa kirjelmässään, että ehdotuksen merkittävimmät ympäristövaikutukset kohdistuvat todennäköisimmin luonnon monimuotoisuuteen ehdotuksen luonto- ja lintudirektiivejä koskevien poikkeuslupa- ja arviointimenettelyihin kohdistuvien kevennysten takia. Ehdotuksen muita mahdollisia ympäristövaikutuksia on tässä vaiheessa vaikea arvioida kokonaisuutena, sillä muutosehdotukset kohdistuvat useisiin eri menettelyihin ja muodostavat hajanaisen kokonaisuuden. Arviointia vaikeuttaa myös se, että komission ehdotukset Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi ympäristöarviointien nopeuttamisesta sekä yllä käsitelty TEN-E-asetusehdotus etenevät samanaikaisesti, eikä ehdotusten yhteisvaikutuksista ole helppo muodostaa kokonaiskuva.

(14) Direktiiviehdotuksen mukaan enintään 100 kilowatin kokonaistehoisten aurinkoenergialaitteiden, energiavarastojen ja latausasemien asentamiseksi ei saisi edellyttää hallinnollisia lupia eikä erillistä ympäristövaikutusten arviointia. Jäsenvaltioiden tulisi poistaa esteet myös pienten pistokkeella kytkettävien enintään 800 kilowatin tehoisten aurinkosähköjärjestelmien asentamiselta rakennuksiin. Valtioneuvosto suhtautuu jälkimmäiseen ehdotukseen varauksellisesti ja kiinnittää lisäksi huomiota siihen, ettei energiavarasto- ja latausasemahankkeiden osalta voida varmuudella sulkea pois niiden ympäristövaikutusten arviointimenettelyn tarvetta. Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisissa tuotiin esiin, etteivät nämä hankkeet nykyisinkään pääsääntöisesti edellytä YVA-menettelyä ja niiden vaikutukset ovatkin muutoinkin pieniä. Talousvaliokunta esittää, että Suomi suhtautuisi ehdotuksiin avoimesti asiaa koskevissa neuvotteluissa.

(15) Ehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että uusiutuvan energian voimalaitoksen sijaintipaikan maankäyttötatukseen muuttuminen ei estä laitoksen päivittämistä. Lisäksi tilanteissa, joissa uusiutuvaa energiaa koskevien hankkeiden asennuspaikan maankäyttötatstatus muuttuu, jäsenvaltioiden on varmistettava, että näiden hankkeiden toiminta ja hybridisaatio voidaan edelleen toteuttaa. Suuri valiokunta toteaa ympäristövaliokunnan tavoin, että ehdotettujen artiklojen suhde kaavoitukseen on epäselvä. Tämän vuoksi on vaikeaa arvioida artiklan vaikutuksia kunnalliseen itsehallintoon, jonka olennainen osa kaavoitus on. Valiokunta pitää valtioneuvoston tavoin tärkeänä, että direktiiviehdotuksessa esitetyt lupamenettelyjen sujuvoittamiseen liittyvät säännökset eivät rajoita kuntien toimivaltaa päättää alueidenkäytöstä alueellaan. Ehdotuksen vaikutuksia kansalliseen alueidenkäytön suunnitteluun tulee pyrkiä selkeyttämään.

(16) Valtioneuvosto katsoo, että sääntelyssä olisi pyrittävä siihen, että jäsenvaltioiden menettelyautonomia varmistetaan YVA-direktiivin mukaisesti. Erikoisvaliokunnat kiinnittävät valtioneuvoston tavoin huomiota siihen, ettei ehdotuksesta käy selväksi, miten YVA-menettely

Valiokunnan lausunto SuVL 3/2026 vp

suhteutuu lupamenettelyille asetettuihin määräaikoihin. Mikäli mahdollinen arviointimenettely on luettava määräaikaan mukaan, lyhentää tämä vastaavasti lupamenettelylle jäävää aikaa. Suomessa YVA on erillinen menettely, kun useissa EU-maissa se on yhdistetty lupamenettelyyn. Suuri valiokunta katsoo ympäristövaliokunnan tavoin, että riittävä jousto määräaikojen suhteen on tavoiteltavaa.

(17) Ehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden tulisi ottaa käyttöön keinoja, joilla osa kapasiteetiltaan yli 10 megawatin uusiutuvan energian hankkeiden hyödyistä siirretään suoraan tai epäsuorasti hankkeiden lähialueen asukkaille ja yhteisöille. Ympäristövaliokunta pitää lausunnossaan lähtökohtaisesti hyvänä sitä, että alue, jolle tuulivoimaa sijoitetaan, hyötyy siitä rahallisesti tavalla tai toisella. Suomen järjestelmä perustuu jo nyt hyötyjen jakamiseen eli kuntien kiinteistöverotuottoihin tuulivoimasta maanvuokrasopimukseen yksityisten maanomistajien ja hanketoimijoiden välillä. Useissa EU-maissa on kuitenkin käytössä yhteisö sähkösuuksia, lakisääteisiä kompensatioita ja pakollisia paikallisia rahastoja. Suomessa tuulivoimakehitys on ollut hyvin markkinaohjautunutta, eikä valtio ole luonut erillistä yhteisöhyvitysmallia. Suuri valiokunta katsoo ympäristövaliokunnan ja valtioneuvoston tavoin, että hyötyjen jakamisen teknisen mallin tulee olla jäsenvaltion päätettävissä.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Suuri valiokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Valiokunnan lausunto SuVL 3/2026 vp

Helsingissä 8.4.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Saara-Sofia Sirén kok

1. varapuheenjohtaja Laura Huhtasaari ps

2. varapuheenjohtaja Miapetra Kumpula-Natri sd

jäsen Juho Eerola ps

jäsen Ritva Elomaa ps

jäsen Timo Harakka sd (osittain)

jäsen Ville Kaunisto kok

jäsen Teemu Keskiarja ps

jäsen Mai Kivelä vas

jäsen Jani Kokko sd

jäsen Mika Lintilä kesk

jäsen Helena Marttila sd

jäsen Matias Mäkynen sd

jäsen Susanne Päivärinta kok

jäsen Onni Rostila ps

jäsen Arto Satonen kok

jäsen Sari Tanus kd

jäsen Sinuhe Wallinheimo kok

varajäsen Inka Hopsu vihr

varajäsen Aleks Jäntti kok

varajäsen Antti Kangas ps

varajäsen Ari Koponen ps

varajäsen Pia Lohikoski vas

varajäsen Anders Norrback r

varajäsen Mika Riipi kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Kaisa Männistö

Valiokunnan lausunto SuVL 3/2026 vp Eriävä mielipide

Eriävä mielipide

Perustelut

Komission esitysten lähtökohtainen tavoite on kannatettava. Fossiilisista polttoaineista irtautuminen on välttämätön ja kriittisen tärkeä päämäärä ja tavoitteen edistämässä keskeinen osatekijä on myös etenkin sähköverkkojen kehitys. Valtioneuvoston kanta uusiutuvan energian tuotannon ja energiainfrastruktuurihankkeiden lupamenettelyiden nopeuttamisesta toteaa, että uusiutuvan energian direktiivin soveltamisalaan kuuluvien hankkeiden sääntelyssä tulisi varmistaa ympäristön- ja luonnonsuojelun korkea taso ja johdonmukaisuus unionin muihin ympäristötoimiin ja ympäristö-tavoitteisiin sekä yleisön osallistumiseen nähden. Tämä on tärkeä ja kannatettava kanta.

Koemme kuitenkin, että komission esitys sekä valtioneuvoston kanta ovat tämän ajatuksen ja periaatteen vastaisia ja niihin sisältyy kuitenkin useampia ongelmia. Energiaverkkoja koskevassa esityksessä ongelma on yhtäältä liiallinen painottuminen myös muualle kuin sähköverkkojen kehittämiseen ja toisaalta ongelmallista on myös jälleen energiainfrastruktuurin edistäminen luonnon kustannuksella. Uusiutuvan energian edistämässä on ensiarvoisen tärkeää huomioida, ettei uusiutuva energia ja sen edistäminen voi tapahtua luonnon kustannuksella. Jotta vihreä siirtymä on aidosti vihreä, luontovaikutukset täytyy minimoida ja ottaa vakavasti.

Valtioneuvoston kannassa korostuu myös kaasu-infrastruktuurin kehittäminen. Tämä on ristiriitaista ilmastotavoitteiden ja fossiilista polttoaineista irtautumisen kannalta. Kaasun pitäminen yhtäläisenä tavoitteena sähköverkon kehittämisen rinnalla ei ole tavoitettava, vaikka tiedostettaisiin nykytilassa kaasuun sisältyvät turvallisuuden ja huoltovarmuuden näkökulmat. Turvallisuutta ja huoltovarmuutta koko Euroopan tasolla edistetään tehokkaasti irtautumalla fossiilisista.

Luonnon ja ilmastotavoitteiden yhteensovittaminen on vihreän siirtymän avainkysymys. Siksi on suhtauduttava äärimmäisen kriittisesti tavoitteisiin, joissa luonto helposti joustaa energian ja energiaverkkojen rakentamisen alta. Vaikka uusiutuvan energian ja energiaverkkojen hankkeiden lupa-asiat kestävät usein pitkään, ei asiasta pidä tehdä johtopäätöstä, että nopeuttamisen nimissä tulisi joustaa luontotavoitteista. Siksi ajatus siitä, että joustoja uusiutuvan energian luvitukseen annettaisiin muuttamalla luonto- ja lintudirektiivejä on kestävä. Siksi ajatus siitä, että joustoja uusiutuvan energian luvitukseen annettaisiin muuttamalla luonto- ja lintudirektiivejä on kestävä.

Samoin on suhtauduttava erittäin kriittisesti ajatukseen, että luonto- ja lintudirektiivit täytyisi avata jotta energiaverkkojen kehittäminen olisi helpompaa.

Euroopan unionin luonto- ja lintudirektiivit ovat erittäin tärkeitä ja keskeisimpiä välineitä, joilla koko EU:n tason luontoa ja lajeja pyritään suojelemaan. Stressitesti, jolla direktiivien soveltuvuutta uusiutuvan energian rakentamisen osalta tarkastellaan, on väärä tapa edetä ja on olemassa ilmeinen riski, että tämä tarkastelu johtaa luonnon suojan heikkenemiseen EU:ssa ja myös EU:n omien luontotavoitteiden vaikeutumiseen. Tämä riski luonto- ja lintudirektiivien toimivuuden ja tehokkuuden heikkenemisestä on tiedostettu myös komission ja valtioneuvoston taholta.

Valiokunnan lausunto SuVL 3/2026 vp
Eriävä mielipide

Komission ehdotukseen sisältyvä ehdotusta jäsenvaltioissa nimettävään riippumattomaan välittäjään pidämme kannatettavana. Uusiutuvan energian rakentaminen herättää ristiriitoja, joiden ratkaiseminen edistyisi välittäjän toiminnan kautta. Välitystoiminnan kautta sekä ristiriitojen ratkaisu että hankkeiden paikallinen hyväksyttävyyys edistyisi.

Euroopan unionin luontoa suojelevan lainsäädännön vahvuus on asia, jolla on merkitystä paitsi kaikille unionin valtioille ja niiden luonnolle, myös koko maailmalle. EU on osoittanut ympäristöasioissa myös globaalia johtajuutta, joka parhaimmillaan kirittää koko maailmaa pyrkimään kohti tärkeitä ja välttämättömiä ympäristötavoitteita. Siksi on erittäin vastuutonta, että tällä hetkellä komissio toistuvasti edistää hankkeita, jotka voivat heikentää ympäristötoimia ja niiden vaikuttavuutta ja tekee näin ilman arvioita vaikutuksista.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että Suomen ei tule hyväksyä direktiiviehdotuksia nykyisessä muodossaan ja Suomen tulee vaatia niiden korjaamista edellä perusteluosassa esitetyn mukaisesti.

Helsingissä 8.4.2026

Mai Kivelä vas
Inka Hopsu vihr
Pia Lohikoski vas